

leta 1858. obširneje »Origines catholiques de l'église Russe« v časniku »Христіанское чтеніе«. (Christjanskoje čtenije). Leta 1859. je izdal prvi zvezek svojega dela »Литовская церковная унія«. (Litovskaja cerkovnaia unija), l. 1873. Исторія возсоединенія западно-русскихъ уніатовъ старыхъ временъ« (Istorija vozsojedinenija zapadno ruskichъ unijatov starychъ vremenъ).

Mihael Kojalovič je bil rojen l. 1828. v Kuznici (Gov. Grodno). Izobraževal se je v seminarju v Supraslskem, pozneje v Vilni in naposled na petrograjski akademiji, kjer je tudi leta 1855. dokončal svoje studije in bil v doktorja povzdignjen. Kako je deloval na akademiji, bilo je prej omenjeno.

DRUGA SLOVSTVA.

»Mittheilungen des Musealvereines für Krain.« Herausgegeben von dessen Ausschusse. Fünfter Jahrgang. Erste Abtheilung: Historischer Theil. Laibach. 1892. Tak je naslov drugi knjigi, katero je izdalo letos muzejsko društvo. V uvodu je opisana najprej društvena kronika preteklega leta, potem račun, pregled društev (102), s katerimi muzejsko društvo zamenja knjige, imenik vseh udov in odbor. — Sledé zgodovinske razprave. Prof. J. Wallner opisuje pod naslovom »Krain und das Küstenland zu Beginne des österreichi-

schen Erbfolgekrieges« (1—56) obširno, v koliko je bila v dotiki imenovana vojska z našo domovino. — Učitelj K. Črnologar poroča o nagrobnem spomeniku vojvodinje Viride v Stičini: »Der Grabstein der Herzogin Viridis in Sittich« (57—64). — Zanimiva je S. Rutarjeva črtica o nekdanji plovitvi po Ljubljani: »Zur Schiffahrt auf der Laibach« (65—82), katera je po gradbi južne železnice propala. — Dalje priobčuje prof. Jul. Wallner doslovno star urbar bistrskega samostana: »Wirtschaftliche Verhältnisse und Hausordnung der Karthause Freudenthal im Jahre 1659« (83—99). Priobčeni urbar je tehten prispevek k slovenski, tako malo poznani monasterijologiji. Le-ta urbar nam je živa priča o vestnem, modrem in ljudomilem vladanju nekdanjih kartuzijanov. Kot dodatek knjigi sledé »Glossarienfragmente des städtischen Archivs zu Laibach«, sp. J. Šorn (100—117).

»Mittheilungen des Musealvereines für Krain.« . . . Fünfter Jahrgang. Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. Ta knjiga obseza le dva spisa: prof. W. Voss izvršuje svojo »Mycologia Carniolica« (1—84), o čemer je pisal že v prejšnjih dveh letnikih. Koncem spisa je jako umesten abecedni imenik vseh naštetih rastlin. — Prof. Ferd. Seidl nadaljuje (85—117) svojo jako natančno in temeljito sestavljeno razpravo »Das Klima von Krain.«

J. Benko.

Razne stvari.

Naše slike. Danes nam ni treba govoriti mnogo o slikah te številke. Le o dveh izpregovorimo nekoliko.

Iz prijazne roke nam je došla lepa ilustracija pesmi: »Sveti kelih« na str. 361. Podoba, kakor tudi pesem slonita na tem-le poročilu v »Mittheilg. des histor. Vereins für Krain« 1858., stran 47: »Bemerkenswerth — — ein daselbst (bei der Pfarrkirche St. Peter) verwahrter, über 250 Jahre alter silberner Kelch, an dessen Sohle folgende merkwürdige geschichtliche Nachricht eingraviert ist: »Calicem hunc nobilis vir D. Mathias Posarell obtulit congiarium Divae Virginis Mariae Assumptae, quem emerat anno MDCV a Curatore Domini a Weisseneck. Styriae provincialis, in Familia ultimi Lutherani, hic ex eo potare vice Quandam sacerdotes, in missa calicem sumentes, imitans his verbis: »Sic popi calicem exhauriunt,« retrorum lapsus, cerebrum pavimento illisit et fudit, et mortuus est. Actum in arce Weisseneck circa Wildon, ad Muram sita.« — Čitateljem, ki ne znajo latinščine, podajemo ob kratkem vsebino tega poročila. Pri sv. Petru v Ljubljani hranijo mašno kupo, ki ima na stojalu znamenit napis. Ta napis pravi namreč, da je neki luteranec iz kupe

vino pil in pri tem oponašal katoliške mašnike, ki zavživajo iz kupe, rekoč: Tako praznijo popi kupo (kelih). A luteranec se je takoj zvrnil na tla in si glavo razbil. Ono kupo je nekdo kupil l. 1605. in podaril M. B. v nebo vzeti. — Ta dogodek je naš umetnik pokazal v celotni sliki jako umno. One besede luterančeve čitaš na progi, ki se vije proti tlem. Zadostuj to, saj mislimo, da si bodo drugo raztolmačili čitatelji sami. Zastran te znamenite kupe še pripomnim, kar sem slišal, da je bila namreč v Štepanji Vasi, v podružnici sv. Petra. menda last kapelice »Božjega groba«. A od tam je bila nekam prenesena, ne vém, kam. Morebiti nam prijatelji kaj več povedó.

Še nekaj besedij o grbu stenografov, ki ga je sestavil in narisal za naš list gosp. J. Zeplichal. Izvirna slika tega grba je v lepih barvah. Modri ščit je vprek razdeljen z belim trakom in kaže zgoraj viseč zlat plamen, kot znamenje jezika in govora, kakor tudi duha in razuma, kateri vodi spretno roko stenografovo. Spodaj vidimo značilno znamenje stenografije, namreč kvišku obrnjeno belo-krilato roko, držečo pisalo. Roka je ravnokar na trak napisala s stenografičnimi pismeni geslo: »Fugax oratio tene-

tur! t. j. minljivi (bežeči) govor naj se udrži! — Kronana čelada z belo-modrimi odeli ima kot čeladni okras razprti modri krili, s plameni posuti, s čimer je grboslovno izražen brzi vzlet ali tek mislij in besedij. V sredini kril plava zlata zvezda, ki stavi pred oči lepo idejo. Upamo, da bode grb ugajal, in da ga bodo vsaj v podobni obliki sprejeli stenografi.

Glasbena in gledališka razstava in češke operne predstave na Dunaju. (Dalje.) A kakor je zanimiva razstava, bila bi le mrtva, ko bi je ne oživiljalo gledališče s koncerti. Koncerti podajajo klasično glasbo, kažejo v zgodovinskih vsporedih razne glasbene dōbe, seznanjajo nas z oratoriji, razna pevska društva ponujajo v svojih nastopih priliko, da poslušamo razne pevske skladbe. Gledališče kaže dramo in opero raznih narodnostij, nastopili so ali bodo nemški in francoski igralci; poljski in madjarski, kakor tudi hrvaški igralci bodo predstavljali svoje drame v svojem jeziku; Tirolci bodo predstavljali svojo narodno igro; — vrstila se bode nemška in francoska opereta, uprizorili se bodo baleti, ter nastopila bode italijanska opera.

Od 1—8. junija je igralo osebje češkega »narodnega divadla« praškega ter si pridobilo veliko priznanje. Slovanska umetnost je praznovala na Dunaju naj-sijajnejšo zmago. Predstavljala se je opera »Prodaná nevěsta« ter se morala trikrat ponoviti. Občinstvo je bilo navdušeno, vsi dunajski listi, Čehom gotovo ne preprijazni, bili so si jedini v hvali te krasne slovanske skladbe ter jo prištevajo med najboljša glasbena dela. Bila pa je tudi uprizoritev in izvršitev odlična, — pevci in pevke, solisti, kakor zbori so kazali dovršenost in izvežbanost, ki je »narodnemu divadlu« v ponos in slavo.¹⁾

Druga opera, ki se je tudi ondi dvakrat predstavljala, bila je istega skladatelja (Smetane) »Dalibor«. V njej se povečuje prijateljstvo in ljubezen, torej je bolj liričnega značaja. — I v tem delu se nam kaže Smetana izbornega skladatelja. — Brez dvoma bodeta ti dve operi tudi v dvornem opernem gledališču našli svoj zaslužen prostor ter tako širili i med Nemci slavo slovanske umetnosti.

¹⁾ O operi sami je prinesel „Dom in Svet“ že v 6. številu. t. l. kratek spis na platnicah.

Anton Dvořák, rojen 1. 1841. od revnih starišev, vstopil je po muzikalnih naukih v Komzákovo znano godbeno kapelo, potem kot prvi godec v orkester »narodnega divadla«, in sicer do l. 1873. Poskušal se je že tedaj v raznih skladbah; zaslovel je pa kmalu po svojih izbornih kompozicijah, ki imajo narodni slovanski značaj v klasično dovršeni obliki. »Slovanski plesi«, »Slovanska rhapsodie«, njegovi trio, kvarteti, seksteti, serenade in simfonije, njegova dramatična overtura »Husitskou«, karakteristični obrazi »Ze Šumavy« so mu pridobili svetovno slavo. Razven tega je zložil prekrasni »Stabat mater«, jeden največastnejših oratorijev, — ter več oper, n. pr. »Kráľ a uhliř«, »Vanda«, »Šelma sedlář«, »Dimitrij«. — L. 1884. ga je slavil najčastnejše angleški narod v Londonu, a lani so ga poklicali kot vodjo konservatoriju v Novi Jork.

Opera »Dimitrij«, ki se je predstavljala v razstavi, zajeta je iz ruske zgodovine in je velika tragična opera, polna krasot, in gledé na scenerijo in dekoracijo veličastna. Vendar nam ne izraža istega narodnega svojstva, kakor Smetanovi operi, zato si je sicer pridobila veliko priznanja, vendar ne toliko, kakor »Dalibor« ali »Prodaná nevěsta«. Predstavljala se je razven tega še »Pelopova ženitev«, prvi oddel velikega melodrama »Hipodamle«, — z dejanjem se družijo godba. Izvrstno igro, kakor tudi dobro karakterizujočo Fibichovo godbo so v obče hvalili vsi večaki.

V popoldanskih prazničnih predstavah sta bili na vrsti dve igri, katerim kritika ne priznava posebne dramatične vrednosti, pri katerih pa vse predstavljatelje hvalijo kot izborne umetniške igralce in igralke.

Obisk vseh predstav

je bil vedno tako obilen, da je bilo gledališče vselej popolnem razprodano. Na Dunaju živeči Slovani, osobito Čehi, a tudi Nemci in tujci niso hoteli zamuditi izbornih predstav. Te predstave so pokazale svetu slovansko umetnost. In za ta uspeh smo dolžni bratom Čehom najsrčnejšo zahvalo in največje priznanje. (Konec.) ~~~~~

Prostoslav.

Znameniti grobovi. Slovencem sta umrla dva slikarja. Dne 9. marca t. l. je umrl v Idriji **Jurij Tavčar** v 72. letu svoje dōbe in 31. maja t. l. v Jamah pri Konjicah **Tomaž Fantoni**. Prvi je slikal v mnogih cerkvah na Kranjskem, drugi pa na slovenskem Štajerskem. Temeljite naobrazbe v slikarstvu nista imela, zato nobena njunih slik nima posebne cene.

J. B.

Grb stenografov.

(Sestavil in narisal J. Zeplichal.)